

Zdravko Petak,
Ana Petek, Anka Kekez
(ur.)

**Politika prema
mladima u Republici
Hrvatskoj**
- Primjena analize javnih
politika u radovima studenata
Fakulteta političkih znanosti

*Udruga za građansko
obrazovanje i društveni razvoj-DIM*
2006. godina, 120 str.

Student politologije, baš kao i svaki drugi student, u jednom trenutku razmišlja o svojoj budućnosti nakon završenog školovanja. Međutim položaj budućeg politologa dodatno je otežan karakterom profesije kojom se bavi. Naime osim uvijek moguće znanstvene karijere, ostaju deficitarne alternative. Znanstveno usmjerenje uvijek okuplja samo manji dio populacije te zato stalno ostaje aktualno traženje novih puteva kojima bi usvojena znanja dobila i instrumentalni karakter i tako postala društveno primjenjiva.

Upravo na tom tragu, tijekom drugog semestra akademske godine 2005/2006. ostvarena je suradnja između Fakulteta političkih znanosti i udruge za građansko obrazovanje i društveni razvoj-DIM-a, s ciljem

izrade evaluacije jedne konkretne politike, u ovom slučaju Politike prema mladima u Republici Hrvatskoj. Projekt se odvijao unutar kolegija Javne politike, sudjelovao je trideset i jedan student, a konačni rezultat višemjesečnog rada bio je objavljivanje publikacije.

Udruga DIM, kao inicijator projekta, pokazala se kao adekvatan partner jer želi ojačati istraživanje i zagovaranje javnih politika u Hrvatskoj.

Uvodni dio publikacije objašnjava razloge pokretanja samog projekta te ističe motivaciju oba partnera. Iz perspektive udruge DIM, «cilj projekta je bio povećati transparentnost procesa donošenja i implementacije javnih politika kroz analizu postojeće politike prema mladima u Republici Hrvatskoj» (str.5). Prema njihovim riječima, na ovaj način «udruge mladih dobile su stručnu podršku i važne informacije kao alat u zagovaračkim aktivnostima, kojima se potiče učinkovita i odgovorna provedba Nacionalnog programa djelovanja za mlade¹, mediji pouzdane dokumentacijske izvore, a političari, kao donositelji odluka, relevantne argumente i nepristrane procjene o realnom stanju javne politike prema mladima». (str.5) S druge strane, središnja ideja sveučilišta bila je »dati mogućnost studentima da svoja analitička policy oruđa prvi put primijene na stvarne policy

¹ U daljnjem tekstu NPDM

sadržaje...i na taj se način postupno razotkrivaju sve zamke procesa kreiranja javnih politika u Hrvatskoj» (str. 11).

Istraživački zadatak projekta bio je izrada evaluacije politike prema mladima u Hrvatskoj. Općenito, evaluacija označava posljednju fazu kreiranja politika u kojoj se, nakon što je donesena neka politika, bilo kroz zakon, pravilnik, strategiju ili neki drugi dokument, ocjenjuje njezin uspjeh obzirom na zadane ciljeve, ali s druge strane, ona može ocjenjivati i same ciljeve koji se žele ostvariti. Na temelju tako dobivenih uvida odlučuje se o nastavku provedbe, eventualnoj modifikaciji, a ponekad i o prekidu politike.

Budući da studenti nisu imali izravan nadzor nad akcijama vezanim uz provođenje politike, govori se o retrospektivnoj evaluaciji rezultata politike. Dodatno se upotrebljavala i tzv. evaluacija sa stanovišta teorije odlučivanja u kojoj se prikupljaju informacije o rezultatima politika onako kako ih vide različite skupine zainteresiranih aktera (stakeholdera). Na taj način istraživanje postaje preciznije jer uzima u obzir sve ciljeve i interese, a ne samo one koje prezentira npr. vlada ili parlament.

U središtu analize bio je strateški dokument Nacionalni program djelovanja za mlade, ali je sakupljena i prilično opsežna prateća dokumentacija. Sastavni dio istraživanja činila su predavanja i susreti s rele-

vantnim akterima čitavog procesa², a određeni broj sastanaka priređen je i izvan termina nastave³ što govori o studentskoj otvorenosti i višoj razini interesa za ovakve oblike rada. Naravno, studenti su za vrijeme čitavog projekta bili upućeni na policy literaturu koju su obrađivali u toku prvog semestra, a koja im je trebala osigurati osnovne spoznaje o procesu kreiranja javnih politika⁴.

Središnji dio publikacije sadrži studentske radove u kojima se prvo promatrala politika prema mladima kroz ključne faze policy procesa (makro razina), ali i obzirom na osam područja na koja se dijele mjere u samom dokumentu NPDM-a (mikro razina)⁵.

² Npr. predavanje Marije Lugarić, zastupnice Hrvatskog sabora, Tomislava Tomaševića, predsjednika Mreže mladih Hrvatske, dr. Vlaste Ilišin s Instituta za društvena istraživanja, Vedrane Spajić-Vrkaš s Filozofskog fakulteta, itd.

³ Posjet Ministarstvu branitelja, obitelji i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, Saborskom odboru za obitelj, mlade i sport, Uredu za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, Ekonomskom institutu, Uredu UNICEF-a u Republici Hrvatskoj, Institutu za razvoj obrazovanja, Savezu samostalnih sindikata Hrvatske, itd.

⁴ Primjerice, Colebatch, Lowi, Wildavsky, Parsons, itd.

⁵ Obrazovanje i informatizacija, zapošljavanje i poduzetništvo, socijalna politika prema mladima, zdravstvena zaštita i reprodukcijsko zdravlje, aktivno sudjelovanje mladih u društvu, mladi i civilno društvo, kultura mladih i slobodno vrijeme, mobilnost informiranje i savjetovanje

Studenti su prvo skicirali kontekst nastanka javne politike, zatim se opisivao proces u kojem je politika došla na dnevni red te način na koji se odlučilo o njenom donošenju.

U nastavku se detaljno analiziralo sve aktere koji su sudjelovali u pojedinim fazama procesa te ih se grupiralo na formalne i neformalne. Posebno se razmatralo pitanje provedbe politike te se ukazalo na njevu manjkavost. «*Nakon nekoliko sastanaka s raznim stakeholderima, imali smo prilike vidjeti glavne probleme i nedostatke u provođenju NPDM-a. U tu se skupinu svakako ubraja nekoordiniranost tijela zaduženih za provođenje pojedinih mjera*» (str. 45). Nadalje, studenti su kritički ocjenjivali i financijsku strukturu programa. «*Pogled na proračunske stavke ukazuje kako su one nejasno definirane, uz to, vidljivo je i smanjenje sredstva, a i ona sredstva koja su bila na raspolaganju nisu iskorištena iz nepoznatih razloga*» (str. 56). Na kraju, što je posebno važno, zaključeno je kako je monitoring (praćenje) i evaluacija (vrednovanje) politike «*uvelike deklarativan...izostaje u cijelosti, te je još uvijek neizvjesno tko će i kada biti nositelj nužne promjene*» (str. 71).

Poseban značaj ove publikacije je to što se, osim istraživanja politike prema mladima u Hrvatskoj, uspjelo ukazati na specifičnosti cjelokupnog policy procesa u Hr-

vatskoj. Osim što ne postoje institucionalne jedinice za monitoring i evaluaciju politika, «*izostanak uvriježenih policy procedura proteže se na cjelokupni policy proces.*» (str. 18), tj. policy analiza u Hrvatskoj, kao alat za što racionalnije donošenje odluka u javnom sektoru, ne javlja se u sustavnom obliku.

Ovakvi uvidi važni su jer se do sada politički proces uglavnom opisivao i istraživao kroz učenja o političkom sustavu općenito te kroz opis djelokruga određenih grana vlasti ili institucija. Ovakvo je istraživanje ušlo puno detaljnije u političku zbilju Hrvatske te dovelo do «*stjecanja uvida u značajne razlike hrvatske prakse i teorijskih modela kreiranja javnih politika u policy literaturi, koja se dominantno temelji na američkoj praksi.*» (str. 105)

Nadalje, u zaključku publikacije jasno se naglašava kako «*znanje o praktičnom evaluiranju politika, kao iznimno značajan aspekt osposobljavanja stručnjaka za odlučivanje, u Hrvatskoj, pa ni na Fakultetu političkih znanosti, još uvijek nije dovoljno razvijeno što pokazuje nedostatak prikladne literature i priručnika.*» (str. 105) Ipak, promjene su započete organiziranjem nastave javnih politika, prvo 1999. godine na preddiplomskoj razini, a od 2001. godine i na poslijediplomskom studiju komparativne politike. Ovoj projekt dao je nov impuls razvoju takve vrste obrazovanja kojim se želi promijeniti do-

sadašnju praksu u kojoj su studenti mogli razmatrati samo teorijske koncepte, bez mogućnosti primjene i izučavanja novih vještina.

Bilo je veoma hrabro zaplirati iz teorije u praksu, čak i pod cijenu da se potone. Izlaskom ove publikacije pokazalo se da je obala ipak dosegnuta, ali i to kako je čitav projekt bio učenje, ne samo za studente, nego i za profesore i predavače.

Ostvarena je i kvalitetna suradnja između civilnog sektora i sveučilišta. S jedne strane, sveučilište je dobilo temeljitu i ambicioznu logističku potporu u udruzi DIM, a civilni sektor je uspio potaknuti hrvatski društveni prostor i otpočeti veoma značajne procese potencijalno važne za politički proces u cjelini.

O uspjehu ovog projekta govori i to da se krajem 2007. očekuje još jedna publikacija nove generacije studenata koja se bavi Zakonom o pravu na pristup informacijama.

Na kraju, iz svega se čini kako će student politologije u Hrvatskoj moći potencijalno hrabrije razmišljati o svojoj budućnosti. Naime, istaknut deficit vezan uz formulaciju, monitoring i evaluaciju politika oživljuje potrebu za policy analitičarima, tj. stručnjacima za odlučivanje te ujedno otvara nove prostore mogućih specijalnosti politologa. S druge strane, ovim projektom studenti su se iskušali

u takvoj vrsti rada i potvrdili svoje kapacitete. Naravno, uvijek je potrebno naglasiti kako se opisana znanja i vještine trebaju promatrati u kontekstu ograničene racionalnosti ljudske spoznaje bez ideja o njihovoj «svetosti» ili nepovredivosti. Ipak, i uz takav nužan oprez, nedvojbjen je njihov značaj u povećavanju argumentativnog kapaciteta u političkom procesu koji smanjuje stihijske tendencije javnog upravljanja i unosi novu «porciju» racionalnosti.

Maja Horvat

